

EVROPA 1992

Ze dolgo časa veliko beremo o mejni-ku, ki je pred nami in daje nova upanja za bodočnost starega kontinenta. Gre namreč za leto 1992, ki pomeni poleg petstoletnice odkritja novega kontinenta tudi in še posebej nove meje sedanji Evropi dvanajstih. Leto 1992 naj bi namreč prineslo državam članicam pomembne novosti, posebej pa gospodarsko poenotenje z enotnim evropskim tržiščem. Obenem naj bi tudi prineslo odločilen zagon za pravo politično enotnost Evrope.

Pred letom 1992 bo tudi za sedanjo Evropo še veliko drugih mejnikov. Tako bo že leto 1989 prineslo spet novih korakov za predloge in pobude na poti evropske integracije, saj bo prav to tudi leto tretjih neposrednih volitev za evropski parlament. S tem pa bo nudilo tudi celo vrsto možnih spodbud v smislu celovite evropeistične dialektike. Za kaj pa pravzaprav gre? Kam se bodo usmerjale politične sile, ki bodo nastopile v tej politični areni in prav v tem smislu morda zasnovale bodoče in lahko usodne korake na poti zedinjenja naše celine?

Vsako leto se odgovorni politični dejavniki soočajo s temi problemi, posebej na pomembnih evropskih vrhah — na konferenci vlad dvanajstih, kjer se poleg politične linije določajo splošne smernice evropske politike. Tu tudi prihaja do zamenjav na čelu ministrskega sveta, ko eden od zunanjih ministrov prevzame polletno funkcijo vodstva. Sedaj ima tega Grčija, torej predstavnik evropskega Juga in s tem tudi občutljiv za tista vprašanja, ki so recimo bolj delikatna in bližja sredozemski Evropi.

Imamo morda v sklopu EGS dve Evropi, severno in južno? Znani belgijski moderni zgodovinar H. Pirenne je že svoj čas pisal o Evropi Karla Velikega in Evropi Mohameda. Prav gotovo se germanski in anglosaški pa tudi frankofoni Evropi (sem spada delno tudi v Beneluks) prilaga nekdanji ustanovitelj svetega rimskega cesarstva, medtem ko južni (čeprav ne islamski) Evropi danes v marsičem še pristoji vsaj miselni okvir ustanovitelja islama. In ti dve Evropi se morata leta 1992 integrirati tudi v miselnosti, v delavnosti, v modernih, sodobnih pogledih na družbo in njen napredek.

Kaj lahko pa mi k temu vsemu prispevamo? Smo sploh lahko zanimivi v procesu evropske integracije? Nam bo tudi leto 1992 kaj prineslo kot Slovincem (in sploh Slovanom)? Odgovor na to je vsekakor zapleten, kompleksen, čeprav mislimo, ne v bistvu negativno. Že institucionalno se krog in sestava sedanje Evropske go-

dalje na 4. strani ■

Pismo ljubljanskega nadškofa Šuštarja

»Grenkoba slovenskih udeležencev na srečanju s papežem v Krki«

Slovenski tisk na Koroškem in dnevni tisk v Sloveniji sta pred dnevi objavila pismi, ki sta si ju izmenjala nadškof v Ljubljani msgr. Šuštar in škof v Celovcu msgr. Kapellari. Pismi sta v zvezi z obiskom, ki ga je 25. junija letos opravil v Krki na Koroškem papež Janez Pavel II. Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit je naslovil 8. t.m. pismo na škofa v Celovcu, v katerem ugotavlja, da je med papeževim obiskom »ostalo nekačo ob robu srečanje treh dežel«, ki »nikakor ni doživelo tistega osrednjega poudarka, kakor ga je imelo v pripravi vsaj na Slovenskem«. Msgr. Šuštar zatem obžaluje, da »so bili Slovenci na avstrijskem Koroškem v papeževem nagovoru zamolčani in prezrti, kakor da jih sploh ne bi bilo«. »To dejstvo je posebno težko razumljivo — poudarja slovenski metropolit — v primeri s papeževimi besedami na Gradiščanskem in nekaj tednov pozneje na Južnem Tirolskem«. »V našem skupnem prizadevanju za novo Evropo, za medsebojno razumevanje, edinost in prijateljstvo sem od sv. očeta pričakoval — je naglasil msgr. Šuštar — veliko bolj konkretnih besed, smernic in spodbud za naše sožitje ravno na teh krajih, v teh razmerah in v teh časih«. »Praznovanje svetovnega dneva miru 1. januarja 1989, za katerega je papež določil spoštovanje manjšin kot pogoj za mir, bo neke vrste preizkušnja tudi za nas — je še poudaril ljub-

ljanski nadškof — kako pošteno in iskreno smo pripravljeni pri tem sodelovati«.

Na te jasne besede je msgr. Kapellari že 12. t.m. odgovoril z daljšim pismom, v katerem skuša zavrnuti kritike, vsebovane v treh točkah. Najprej pravi, da je obisk v Krki »veljal dvema škofijama« (krški in graški), nato se skuša opravičiti, ker niso bili omenjeni slovenski kristjani na Koroškem, in končno pravi, da »papežu ne mo-

Krka na Koroškem na dan papeževga obiska

remo predpisovati, kaj naj reče tu ali tam«. Zanimivo je, da msgr. Kapellari v odgovoru ne omenja svetovnega dneva miru dne 1.1.1989, o katerem je v Šuštarjevem pismu rečeno, da bo predstavljal preizkušnjo za kristjane na obeh straneh Karavank.

Osimske ceste se bodo zgradile

V torek, 20. t.m., je na seji deželnega sveta prišlo znova v ospredje pomembno vprašanje tako imenovanih »osimskih cest«, hkrati pa je prišlo do polemičnega odmeva ob robu Moncinijeve afere.

Kar zadeva osimske ceste, je predsednik deželnega odbora Biasutti odgovoril na zadevno vprašanje svetovalca Ssk Brezigarja in na sorodno interpelacijo svetovalcev KPI Bratine in Padovana. Vsi trije so v bistvu hoteli vedeti za stališča in ukrepanja deželne vlade ob nedavnih vesteh, da je jugoslovanska zvezna vlada sklenila začasno odložiti gradnjo avtocestnega odseka Razdrto - Gorica in da bo zaenkrat financirala le odsek Razdrto - Fernetiči.

Kot znano, pa sta oba odseka po osimskih dogovorih povezana enota, njuna izpeljava pa je bistvenega pomena za celotno območje na obeh straneh italijansko - jugoslovanske meje, kot je tudi temeljnega pomena za Slovenijo ter njen projekt o avtocestni povezavi od avstrijske do italijanske meje. Biasutti se je pridružil mnenju interpelantov, da bi odložitev gradnje odseka med Razdrtom in Gorico bila negativna odločitev. Hkrati pa je javil pozitivno vest, ki prihaja s strani predsednika slovenske vlade Šinigoja. Ta je sporočil, da se bodo dela na omenjenem odseku kljub vsemu začela in to najkasneje oktobra. Re-

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 25. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Jurček« (Pavel Golija), SSG; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Oprosti, ne juriš?« Poletni satirični minikabaret Borisa Kobala in Sergeja Verča; 15.00-19.00 Sport in glasba ter prenosi z naših prireditev.

■ **PONEDELJEK**, 26. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Kakor od vetra se trese moje srce; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Glas od Rezi-je; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 Kneginja Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe: »Spomini na Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dekliški zbor Vesna iz Križa vodi Bogdan Kralj; 18.00 Kmetijski tednik.

■ **TOREK**, 27. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Bog sveta — svet Boga; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 In ti, kam pojdeš v soboto zvečer?; 12.40 »Oprosti, ne juriš?« Poletni satirični minikabaret Borisa Kobala in Sergeja Verča; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Prvo, drugo ali tretje?«; 14.30 Iz Benečije; 15.00 Kneginja Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe: »Spomini na Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dekliški zbor Vesna iz Križa vodi Bogdan Kralj; 18.00 Luigi Pirandello: »Dostmrtnina«. Radijska igra.

■ **SREDA**, 28. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Problemi sodobne družbe; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Kneginja Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe: »Spomini na Rainerja Mario Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Mario Simini in pianistka Neva Merlak v našem studiu; Marko Dvoržak: Pisma iz Prage — Slovec v Pragi pred 20 leti.

■ **ČETRTEK**, 29. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Bog sveta — svet Boga; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Naravna prehrana; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Nediški zvon; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.00 Kneginja Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe: »Spomini na Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mešani pevski zbor Primrec - Tabor iz Trebč in z Opčin; 18.00 Mal' položil dar domu na oltar — zanimivosti iz arhiva Ciril-Metodove šole v Trstu ob 100-letnici ustanovitve.

■ **PETEK**, 30. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Pogled v restavratorsko delavnico (Zorko Pelikan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Opoldanska rubrika; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 15.00 Kneginja Marie von Thurn und Taxis-Hohenlohe: »Spomini na Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 1. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Koncert za srce in orkester; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Drugi program (Peter Cvelbar); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dijaki šole Glasbene matice na sklepi akademiji v luteranski cerkvi v Trstu; 18.00 William Shakespeare: »Macbeth«. Izbor odlomkov: Bogdana Bratuž in Anton Petje; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Kurdi pred novo preizkušnjo

Kurdi so narod s staro, a velikokrat tragično zgodovino. V teh dneh slišimo veliko o njih, ker je Irak sprožil vojaško ofenzivo proti kurdski skupnosti, ki živi v Iraku. Kurdom očitajo, da so podpirali Iran med zadnjo vojno med Iranom in Irakom. Res so Kurdi nekajkrat dokazali, da so bolj naklonjeni Iraku, a razloge za to je treba iskati v dejstvu, da Irak že desetletja skuša asimilirati kurdsko manjšino v državi. Iran pa je baje v zadnjih letih bistveno spremenil svojo politiko do Kurdiv. V teh skopih besedah je povedano vse, saj je usoda tega naroda tesno povezana z dejstvom, da se Kurdi že stoletja bojujejo za samostojni in svobodni Kurdistan.

Današnje narodno področje, kjer živijo Kurdi, je razdeljeno na pet držav: Sirijo, Iran, Irak, Turčijo in Sovjetsko zvezo in v vseh teh državah gledajo precej sovražno na kurdske narodne zahteve. Kurdi so namreč skozi stoletja ohranili globok čut za neodvisnost in imajo trdno narodno zavest. Skupno naj bi jih bilo od 10 do 12 milijonov. Gre torej za številni narod, ki je v gorati deželi ostal zvest svoji kulturi in jeziku.

Kurdi veljajo za bojevit narod. Njihovi sosede so jih radi zmerjali, da so gorski roparji in nedvomno je nekaj resnice v tem, kar pa ni čudno, ker so čez Kurdistan že od antike dalje šle najbolj obiskovane trgovinske poti proti Daljnemu vzhodu. Kjer pa se premika veliko blaga, ni čudno, da se zberejo tudi roparji. Kurdi, ki živijo v nižinskem predelu svoje domovine, so povečini poljedelci, ostali pa se pretežno ukvarjajo s pastirstvom. Prav zaradi nomadskega ali polnomadskega življe-

naj se Kurdi stalno premikajo iz kraja v kraj in velikokrat prosto prehajajo čez meje, ki se že tako raztezajo po visokem gorovju.

Tudi v novejši zgodovini so Kurdi večkrat prijeli za orožje, da bi si izbojevali svojo neodvisnost. Toda številni upori v Turčiji leta 1925, 1930 in 1937, ali v Iranu takoj po koncu prve in druge svetovne vojne ter v samem Iraku, kjer so se Kurdi uprli leta 1918, 1924, 1943, 1961 in zadnjič leta 1975, jim niso prinesli avtonomije. Prej obratno: vsakokrat so omenjene države uprizorile široko zasnovane vojaške akcije, ki so prizadele Kurdom veliko hudega in prave pokole. Zadnji dogodki v Iraku pa so preseglj sleherno predstavo. Pred enim tednom so iraška letala bombardirala skupino kurdskih beguncev, ki so skušali pobegniti v Turčijo. Irak je ob tej priložnosti uporabil strupene pline, zaradi katerih je umrlo 2400 ljudi v glavnem ženskih otrok in starcev. Mednarodna javnost je skušala posredovati pri iraških oblasteh, a slednje ne dovolijo, da bi posebna komisija Organizacije Združenih narodov sploh stopila na iraška tla.

Več tisoč Kurdiv je medtem že pribežalo v Turčijo, kar ustvarja nove težave, saj so Kurdi tudi za Turke precejšen trn v peti. Irak pa je odločen, da s silo reši kurdsko vprašanje. Sprožil je ofenzivo, pri kateri sodelujejo vojska — kakih 70.000 vojakov — ter posebne letalske in oklopne enote. Kurdi so se, kot je to tradicionalno, umaknili v svoje gore. Ker se bliža zima, ki je v teh krajih ostra, mrzla in vlažna, se napoveduje nova huda preizkušnja za ves kurdski narod.

ŽITO IZ SAUDSKE ARABIJE

Čez nekaj let bo verjetno tudi v šolskih knjigah pisalo, da Saudska Arabija poleg nafte izvažata tudi žitarice. Vest je presenetljiva, če pomislimo, v kakšnem stanju je bilo kmetijstvo v tej pretežno puščavski državi. Velike investicije, ki jih je vlada odredila za razvoj kmetijstva v zadnjih desetih letih, pa začenjajo prinašati prve vidne sadove. Saudska Arabija ne le, da ni več med tistimi državami, ki uvažajo žitarice, ampak jih celo izvažata. Tako je v zadnjih štirih mesecih prodala nad 700 tisoč ton pšenice 30 državam, med katerimi sta tudi Sovjetska zveza in Kitajska.

SVETOVNO GOSPODARSTVO

Mednarodni monetarni sklad je objavil prvo poročilo o tekočem letu. Iz njega izhaja, da je razvoj svetovnega gospodarstva na splošno pozitiven, čeprav bo treba opraviiti še veliko poti za nadaljevanje rasti brez inflacije za popravke v trgovinskem ravnovesju ter za hitrejši razvoj gospodarstva držav v razvoju. Daleč od rešitve je tudi kriza, ki jo povzroča mednarodna zadolženost. Proizvodnja v industrijsko razvitih državah je v lanskem letu narasla za tri odstotke, z ritmom, ki je znatno višji od tistega v letu 1986. Inflacija je ostala pod nadzorstvom.

Bo De Mita še dalje tajnik stranke?

Z nastopom predsednika vlade in strankinega glavnega tajnika De Mita se je v nedeljo, 18. t.m., končalo v Gradežu dnevno zborovanje Krščanske demokracije. Na zborovanju so razpravljali o pripravah na bližnji strankin vsedržavni kongres. V svojem govoru je De Mita poudaril, da je vprašanje dvojne vloge, se pravi vloge strankinega tajnika in ministrskega predsednika dejansko lažno vprašanje. Gre za izrazito politično vprašanje, ki ga mora po njegovem rešiti celotna stranka.

Resničen problem pa je, je nadaljeval De Mita, kako zagotoviti Krščanski demokraciji politično kontinuiteto stališč, ki so zadnja leta omogočila, da je stranka dosegla uspehe na volilnih preizkušnjah. Vse torej kaže, da bo De Mita na bližnjem vsedržavnem strankinem kongresu ponovno kandidiral za strankinega tajnika, saj so tudi drugi govorniki na zborovanju v Gradežu opozarjali, da v zahodnih demokracijah predsednik vlade zavzema praviloma tudi vodilno mesto v stranki.

Umrl je časnikar Ive Mihovilović

Dne 19. t.m. so na zagrebškem pokopališču Mirogoj pokopali znanega hrvaškega časnikarja in pisatelja ter narodnega delavca Iva Mihovilovića. 21. t.m. bi bil dopolnil 83. leto.

Ive Mihovilović se je rodil v Premanturi pri Pulju. Rodni Istri je ostal zvest kot publicist in kot narodni delavec. Že leta 1924 je v Trstu urejal edini še dovoljeni hrvaški list v Julijski krajini Istarska riječ. Leta 1929 se je zatekel v Jugoslavijo, kjer je veliko delal za to, da bi domača in mednarodna javnost zvedeli, kako fašistična Italija zatira tako istrske Hrvate kot primorske Slovence. Med drugim je urejal list Istra. O manjšinskem vprašanju, o Trstu in o fašističnem zatiranju je napisal več samostojnih knjig v več jezikih in nešteto člankov in razprav. Svoje znanje je izkoristil tudi pri utemeljevanju jugoslovanskih zahtev v povojnem boju za meje. Ko se je vrnil k hrvaškemu časnikarstvu, se je uveljavil predvsem kot zunanje-politični komentator. Napisal je tudi več publicističnih del in bil prvi urednik tednika Vjesnik u srijedu. Objavljal je tudi v slovenskih listih.

Dne 19. t.m. je bila v Zagrebu žalna seja, pred odprtim grobom pa so se od Mihovilovića poslovili predsednik založbe Vjesnika Koprivnjak, predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije Fras in prijatelj Fadil Hadžić.

Poljska vlada je odstopila

Poljski ministrski predsednik Zbigniew Messner je odstopil. Svoj odstop in odstop celotne vlade je sporočil parlamentu. V utemeljitvi ministrski predsednik pravi, da želi s tem korakom omogočiti odobritev reform, ki so potrebne za ureditev mnogih problemov v državi. Do odstopa ni prišlo iznenada. Delovanje vlade, zlasti na gospodarskem področju, so kritizirali tudi na zasedanju vodstva poljske komunistične partije. Med poljskim ljudstvom je zavladalo veliko nezadovoljstvo, saj je kupna moč denarja zaradi visoke inflacije vedno manjša.

Do odstopa prihaja mesec dni pred okroglo mizo, za katero bodo sedli predstavniki vlade in opozicije, ki jo predstavlja predvsem sindikalna organizacija Solidarnost. Ta organizacija je sicer še vedno za poljske oblasti nezakonita, vendar so oblasti pred nekaj dnevi pristale na pogovore tudi z zastopniki te sindikalne organizacije, saj se zavedajo, da je treba najti obliko in način, kako odpraviti hudo gospodarsko in družbeno krizo v državi. Ob tej priložnosti bodo razpravljali tudi o zakonitvi že omenjenega sindikata. Zasedanje poljskega parlamenta se je začelo s poročilom posebne komisije za gospodarsko reformo. V poročilu je bilo med drugim rečeno, da je treba korenito spremeniti sestavo vlade v pričakovanju, da vanjo stopijo tudi nekateri strokovnjaki, ki so do zdaj bili zelo kritični do njenega delovanja.

Celovec kot sejemska mesto

V zadnjih letih se Celovec uvršča med najbolj pomembna sejemska mesta v srednji Evropi, in sicer z organiziranjem rednih strokovnih sejmov, ki v nekem smislu že nadkriljujejo pomen splošnih, kakor smo jih že nekaj desetletij navajeni obiskovati v večjih deželnih mestih, npr. v Gradcu, Trstu ali Bratislavi itd. V nenehni poslovni tekmi postajajo strokovni sejmi že resen partner vsedravnim splošnim sejmom, tako na Dunaju, v Zagrebu, Münchnu, Brnu ... Poslujejo namreč zaradi manjšega obsega tudi z manjšimi stroški, izkoristijo razstavnici prostor po večkrat na leto in ker so specializirani, seznanijo obiskovalce z najnovejšimi dosežki v posamezni gopodarski panogi.

Strokovni sejem, zlasti če jih je več, ustvarja tudi manjšemu mestu ime v evropskih poslovnih krogih. Ljubljana je npr. zaslovela po vsem svetu s svojim vinskim sejmom, Celovec pa že pred leti z lesnim sejmom, ki je danes najbolj pomembna prireditev te vrste na področju lesnega gospodarstva in gozdarstva. Letošnji lesni sejem, po vrsti že 37., se je pravkar uspešno zaključil. Za prihodnji mesec pa je že napovedan sejem Inter Nautica 88 — sejem opreme za vodne športe in ribištvo. Zaradi ugodne lege Celovca na križišču med Alpami in Jadranom, Panonijo in Sredozemljem oz. Italijo, pa med romanskim ter slovanskim in germanskim svetom načrtujejo v koroškem deželnem mestu še vrsto manjših sejmskih prireditev, in sicer za takšne izdelke, npr. glasbila, ki doslej v sejmsko ponudbo sploh še niso bili pritegnjeni.

Pobudnik novega razvoja celovškega sejma je ravnatelj sejmske ustanove dr. Pawlik s svojimi sodelavci. Po končanem gospodarskem študiju na Dunaju je več let deloval v ZR Nemčiji; je Celovečan, in odkar se je pred kakim letom vrnil v domače mesto in prevzel sejme, se zdi, da je Celovec dobil nov mednarodni zagon.

Seveda ne gre brez nasprotovanja in težav, priznava dr. Pawlik, takšnih težav, ki jih ustvarja nerazumevanje za širše pobude, saj se je neredko potrebno boriti z

zastarelo miselnostjo nekaterih, da je dobro tako, kot je vedno bilo. Očitno pa je, da je moralo tokrat postati marsikaj drugače, in sejmska ustanova v Celovcu se je po več letih životarjenja ter izgub ponovno dvignila, tako da ustvarja celo dobiček.

Dejstvo pa je, meni dr. Pawlik, da vsaka ustanova v takšnem primeru potrebuje primerno delovno skupino, sposobne sodelavce, ki hočejo nekaj ustvariti in pokazati ter jim pri tem ni merilo samo plača. Pomemben dejavnik, kakor sam zase izjavlja, pa je vsaj do neke mere tudi narodna zavest, v tem primeru avstrijska zavest. Treba je imeti pred očmi, da je v Avstriji zaposlenih npr. v predelavi lesa okoli 200 tisoč ljudi in da sestavlja lesni izvoz države kar 70% polizdelkov, predvsem žaganih desk. Kolikor večjo količino končnih izdelkov bi naredili doma, bi jim to prihranilo do 40% prevoznih stroškov v lesnem izvozu. Številke govorijo jasno.

Vsako sejmsko mesto pa se mora uvrstiti tudi v okolje, ki mu ga daje njegova zemljepisna lega. To okolje je tudi za Celovec območje Alpe-Jadran, v katerega so vključene alpske dežele, med temi tudi Koroška in Štajerska, Slovenija, Furlanija in Primorska, Hrvaška in celo dva ogrska komitata. Za manjša sejmska mesta te skupnosti so organizirali poseben poslovni odbor, ki mu predseduje prav dr. Pawlik. Odboru so pridruženi sejmi iz Slovenije in menda tudi goriški ter tržaški. Namen odbora je predvsem skupen nastop v svetu, medsebojno usklajevanje sejmskih prireditev po strokah in po času.

V konkurenci z velikim sejmi, kot so v Milanu, Stuttgartu, Münchnu, je takšna povezava edina pot, po kateri bi se celotno območje med Alpami in Jadranom rešilo iz dosedanje obrobnosti nasproti srednji Evropi in ostalemu svetu in se dokopalo do sodobnih pobud v modernem trgovanju. Tudi v gospodarstvu je poleg strokovnosti potrebno potemtakem še nekaj idealizma in širše zavesti!

Palestinski voditelj Arafat v Strasbourgu

Palestinski voditelj Arafat je bil prejšnji teden na obisku na sedežu evropskega parlamenta v Strasbourgu, kamor ga je bila povabila socialistična poslanska skupina. Na poslovljni tiskovni konferenci je Arafat v bistvu vprašal zahodno Evropo, če bo priznala začasno palestinsko vlado v begunstvu, če bo do ustanovitve take vlade tudi prišlo. Palestinski voditelj pripisuje odgovoru Evrope velik pomen, vendar ne odločilnega.

Arafatov obisk, ki je sprožil vrsto pozitivnih in negativnih reakcij, je vsekakor pomemben dosežek organizacije, ki išče mednarodnih podpor za rešitev palestinskega vprašanja. Arafat je ponovil predlog o ustanovitvi palestinske države na ozemlju Cisjordanije in Gaze, ki je zdaj pod izraelsko okupacijo. Na tiskovni konferenci je tudi slikovito izjavil, da išče v Izrae-

lu kakega novega De Gaula, torej človeka, ki bi znal doumeti položaj in ukrepati približno tako, kot je nekdanji francoski predsednik ukrepal v Alžiriji.

Palestinski voditelj je opozoril Izraelce, da bodo bodoči konflikti — če ne bo rešeno palestinsko vprašanje — trajali zelo dolgo in ne le nekaj dni, kot je bilo v preteklih vojnah. Izrael na vse to odgovarja negativno in predvsem odklanja vsakršno možnost kake palestinske države na sedanjih zasedenih ozemljih. Hkrati pa so v Izraelu zaskrbljeni nad možnostjo, da bo Arafatov obisk v Strasbourgu povečal zanimanje za palestinsko problematiko v zahodni Evropi. Arafatova akcijska pot se medtem nadaljuje. Še ta teden bo palestinski voditelj navzoč na jesenskem zasedanju Glavnega zbora Združenih narodov v New Yorku.

Slovenska skupnost o političnem položaju na Tržaškem

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na zadnji seji 14. t.m. razpravljal o trenutnem političnem položaju v zvezi s pogajanjem za oblikovanje novih odborov in večin v tržaški občini in pokrajini. Največ pozornosti je namenil osnutku programskega dokumenta, ki je osnova za sestavo novih večin v omenjenih ustanovah. Na seji so bile izdelane nekatere pripombe, ki jih bo delegacija SSK predložila ostalim strankam, v prepričanju, da jih bodo le-te osvojile, kar še posebej velja za dopolnila, ki zadevajo problematiko slovenske manjšine, ki je v omenjenem osnutku preskromno in dvoumno obravnavana.

Prav tako je programski osnutek, po mnenju SSK, pomanjkljiv pri nekaterih konkretnih točkah, kot so vprašanja kmetijstva, okolja in uravnovešenega gospodarskega razvoja v tržaški pokrajini, ter kulturna problematika povezana s Slovenskim stalnim gledališčem in drugimi kulturnimi manjšinskimi ustanovami.

Na seji izvršnega odbora SSK so razpravljali tudi o poteku pogajanj med strankami in izrazili zaskrbljenost zaradi ne-

vezdržnih stališč PSI, ki z oporekanjem prisotnosti SSK hoče izključiti iz novih odborov predstavnike slovenske manjšine. To je še toliko bolj očitno in zaskrbljivo, ker PSI sam nima med svojimi izvoljenimi svetovalci v tržaški občini in pokrajini nobenega Slovenca.

Kar se tiče sklicevanja tržaškega vodstva PSI na stanje v devinsko-nabrežinski občini, pokrajinski izvršni odbor SSK pripominja, da so socialisti po lastni odločitvi pretrgali s koalicijo. Zato je zavzemanje PSI za izključitev SSK iz tržaških odborov zaradi Nabrežine samo izgovor, da se iz omenjenih krajevnih ustanov že vnaprej izključijo predstavniki slovenske manjšine.

Evropa 1992

■ nadaljevanje s 1. strani

spodarske skupnosti širi in zadobiva nove razsežnosti. Nove države si želijo vstopa v to veliko zvezo. Med temi Turčija, ki je že formalno v pričakovanju vključitve (do 1992 sicer ne bo novih članic), nato Avstrija in Švica. Tudi o Jugoslaviji marsikdaj teče beseda, vendar je tu verjetno še problem politične ureditve in družbenega sistema. Vsekakor je znano, da si tudi odgovorni dejavniki SR Slovenije želijo konkretnih korakov v tem smislu in to z enkrat vsaj za Evropski svet, ki je širši in manj obvezujoč organizem (v njem so npr. tudi Ciper, Malta, Islandija itd.). Bodočnost bo tudi tu prinesla zadnjo besedo in odgovor na ta vprašanja.

Slovinci v Italiji lahko po svoje prispevamo v ta proces s svojo aktivno prisotnostjo na področju sodelovanja evropskih narodnostnih skupnosti oziroma manjšin. Prav v tem okviru je namreč danes edino možen naš neposreden pristop v ta širši evropeistični razvoj, za katerega so vsekakor dani pogoji.

a. b.

Cerkvica v Cerovljah na dan posvetitve

Protest Slovenske skupnosti proti sklepu tržaškega občinskega odbora glede lokacije sinhrotrona

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti v Trstu ostro protestira proti ravnanju tržaškega občinskega odbora, ki je samovoljno in po nujnostnem postopku zavrnil vse ugovore, ki so jih bili vložili domačini in slovenske organizacije proti namestitvi sinhrotrona pri Bazovici, in potrdil podrobnostni urbanistični načrt za to področje. S tem je občinski odbor opravil dejanje, ki se nikakor ne uvršča med tekoče upravne zadeve, ki jih lahko opravlja odbor, ko mu zapade mandat, kakor se je zgodilo v Trstu. Ni se oziral na proteste slovenskih ustanov in organizacij ter ekoloških združenj, ki so tudi dokazale, da bi svetlobni generator lahko postavili znotraj Področja za znanstvene in tehnološke raziskave in s tem ne bi tako hudo prizadeli prebivalcev Bazovice in okoliških vasi. Pri

tem se je tržaški občinski odbor, čeprav mu je mandat že potekel, oprl na člen 140 občinskega zakona, ki mu dovoljuje, da v izrednih in nujnih primerih lahko odloča namesto občinskega sveta. Le-ta, ki bi moral podrobno obravnavati tako važen problem, bo sedaj lahko samo ratificiral, kar je bilo sklenjeno. Primer, ki ga je obravnaval občinski odbor, pa ni bil ne izreden ne nujen.

Slovenska skupnost bo kot politična stranka naredila vse potrebne korake proti tako drznemu in z demokratičnega vidika neopravičljivemu dejanju, dejansko naperjenemu proti življenjskim interesom slovenske narodne skupnosti, ki na tem področju stoletja živi in ohranja naravno okolje, ki mu bo s postavitvijo sinhrotrona zadan nepopravljiv udarec.

NOVICE

Kot poroča zadnja številka koroškega Našega tednika, Narodni svet koroških Slovencev pričakuje, da se bo še to jesen začel izvajati t. i. »paket« za koroške Slovence. Ta predvideva ustanovitev dvojezične trgovske akademije (ki bo verjetno v prostorih Slovenske gimnazije v Celovcu), okrepitev slovenskih radijskih oddaj ter televizijsko oddajo, ustanovitev dvojezičnih otroških vrtcev in finančno podporo za kulturne organizacije slovenske manjšine.

Po Srbiji, Črni gori in tudi Vojvodini se nadaljujejo solidarnostne demonstracije s Srbi in Črnogorci na Kosovu. Na zborovanjih, ki jih prirejajo predstavniki družbenopolitičnih organizacij, pa pogosto obravnavajo tudi vprašanja, ki se ne tičejo položaja na Kosovu, oziroma je ta položaj le pretveza za kritiko splošnega stanja v državi ter za napadanje nekaterih vodilnih politikov. Kot ugotavljajo nepristranski opazovalci, stoji za temi demonstracijami 47-letni predsednik Centralnega komiteja Zveze komunistov Srbije Slobodan Milošević, nova »zvezda« v srbskem političnem življenju.

Japonski cesar Hirohito se že več dni bori s smrtjo. Star je 87 let. Vlada je že odredila, naj prestolonaslednik, 54-letni Akihito začasno prevzame posle državnega poglavarja. Hirohito je na prestolu od leta 1926, doživel poraz v 2. svetovni vojni ter pobljše spremljal novi japonski preporod v zadnjih 40 letih.

V Portorožu je ta teden zasedala italijansko - jugoslovanska komisija za prevoze in proučila stanje v prevozu blaga in ljudi ter sklepala o številu dovoljenj za prevoz blaga. Jugoslaviji je komisija priznala dva tisoč dovoljenj več letno (skupno 42 tisoč). O vprašanju prevozov so razpravljali tudi v Rimu, kamor je 21. t.m. prišel na obisk minister za zunanjo trgovino Nenad Krekič.

Predsedstvo Socialistične federativne Jugoslavije je te dni objavilo daljše poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da se je »proti albanskemu nacionalizmu in separatizmu mogoče uspešno boriti in zaustaviti žarišča kontrarevolucije samo s skupnimi napor in energično akcijo na skupni fronti Albancev, Srbov, Črnogorcev, Turkov in pripadnikov drugih narodov in narodnosti na Kosovu«.

V Komnu je bila v nedeljo, 18. t.m., proslava ob 45. obletnici oborožene vstaje na Primorskem. Slavnostni govornik je bil podpredsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Ciril Zlobec. V Ljutomeru so se spomnili ta dan 120-letnice prvega slovenskega tabora. Slavnostni govornik je bil predsednik predsedstva SR Slovenije Janez Stanovnik.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Abonma 1988-89

Franco Brusati: GALANTNI POGOVORI - igra v dveh dejanjih, režija Boris Kobal

Oscar Wilde: VAŽNO JE IMENOVATI SE ERNEST - komedija, režija Marko Sosič

Anton P. Čehov: STRIČEK VANJA - prizori iz vaškega življenja, režija Dušan Jovanovič

Ivan Cankar: LEPA VIDA - drama, režija Meta Hočevar

Hugo von Hofmannsthal: SLEHERNIK - misterij o življenju in smrti, režija Mario Uršič

Peter Turrini: TRG V BENETKAH - komedija, gostovanje Drame SNG Ljubljana

Joe Orton: KAJ JE VIDEL BATLER - komedija, gostovanje PDG Nova Gorica

Alternativni predstavi v abonmaju

Molière: GEORGE DANDIN ALI KAZNOVANI SOPROG - komedija, režija Dušan Mlakar

Hermann Broch: POVEST SLUŽKINJE ZERLINE - monodrama, režija Žarko Petan

Abonma v Trstu

Vpisovanje abonmajev od 10. do 14. ure in od 17. do 19.30, ob sobotah od 10. do 14. ure po tel. 734265, pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4.

Abonma v Gorici

Vpisovanje abonmentov od 12. t.m. vsak delavnik od 17.30 do 19. ure, ob sobotah od 10. do 12. ure v Kulturnem domu, Ul. Brass 20, tel. 33288.

Abonenti imajo pri predstavah izven abonmaja 33% popusta

Osimske ceste se bodo zgradile

■ nadaljevanje s 1. strani

publika Slovenija je namreč po avtonomni pobudi dosegla v ta namen kredit 23 milijonov dolarjev s strani Evropske investicijske banke in zavoda Credito italiano. Ob tej finančni podpori bodo torej lahko definitivno začeli z gradnjo obeh osimskih cest ne glede na zavlačevanje in težave v Beogradu. V tem smislu je predsednik deželne odbora Biasutti izrekel zadoščenje nad resnimi in konkretnimi posegi republike Slovenije, izrekel pa je tudi zadovoljstvo, da se na ta način kažejo možnosti za ostvareitev avtocestnih povezav, važnih za celotno obmejno področje in tudi za širši srednjeevropski prostor.

Razsodilo bo častno razsodišče

Na seji deželne sveta je prišlo tudi do odmeva na »afero Moncini«. Biasutti je odgovarjal na vprašanja komunistov in demoproletarcev, ki so zahtevali pojasnila o vlogi, ki jo je ob robu afere imel podpredsednik deželne odbora, socialist Carbone. Slednji je namreč pisal ameriškemu sodniku v Los Angeles, kot so to naredili še nekateri drugi predstavniki tržaškega življenja, in je v pismu prikazal lik Moncinija kot podjetnika in predsednika tukajšnjega Avtomobilskega kluba. Ta pisma iz Trsta so imela določen vpliv na sodni postopek v Združenih državah, zaradi česar je bil Moncini obsojen le na leto dni zapora. Normalno bi bila v Ameriki kazen dosti strožja, saj gre za odvraten prekršek, ki sega v sfero pornografije, katere žrtev so celo otroci. Predsednik Biasutti je v svojem odgovoru poudaril, da Carbonejevo pismo ni moglo imeti značaja solidarnosti z Moncinijem in da vsekakor ni odražalo u-

radnega stališča deželne uprave. Kasneje je komunistični svetovalec Padovan zatrdil, da je Carbone vedel, na katero stran se bo postavil s svojim pismom, in da je torej celotna operacija baje dozorela v določenih središčih oblasti. Carbone je zelo živahno reagiral ter je zahteval in tudi dosegel, da bo posebno razsodišče, kot to predvideva postopnik deželne parlamenta, razsojalo ob izjavi, ki jo je Carbone smatral kot klevetanje. Razsodišče se bo sestalo v prvih dneh oktobra.

—o—

PREDSTAVITEV NOVE KNJIGE

V petek, 23. t.m., bo ob 18. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici (ul. I. Brass, 20) predstavitev knjige »Max Fabiani o kulturi mest«, ki jo je uredil prof. Marco Pozzetto. Pri predstavitvi bo sodeloval tudi prof. Fulvio Monai. Knjigo je izdalo Založništvo Tržaškega Tiska, ki je tudi skupaj z Upravnim odborom Kulturnega doma v Gorici prireditelj predstavitve.

NOVICE

BELE ALGE

Ogromne količine belih alg se širijo po Atlantskem oceanu in ogrožajo klimatsko ravnotežje vsega sveta. Tako so napovedali raziskovalci britanske državne ustanove med znanstvenim kongresom v Edimburgu. Ogromni madeži alg na morju namreč prekomerno odbijajo sončne žarke in že ta vpliv utegne spremeniti ravnotežje. Te alge tudi močno absorbirajo ogljikov dvokis iz zraka, kar bi bilo koristno, vendar obenem proizvajajo pline žveplastih spojin, kar naj bi povzročalo kislo deževje v svetu.

KOLEDAR CVETNEGA PRAHU

S prihodnjim letom bodo v italijanskih lekarnah na voljo posebne publikacije, nekakšni koledarji cvetnega prahu, ki bodo dobrodošli za tiste, ki trpijo zaradi takomenovanega »senenega nahoda«. Publikacija bo prinašala časovno razdobje, v katerem se določene vrste cvetnega prahu znajdejo v večji količini v ozračju v določeni deželi. Na ta način bodo tisti, ki trpijo za to alergijo, lahko primerno ukrepali. V ta namen so v Italiji ustanovili 70 opazovalnih postaj.

Simpozij v Attemsovi palači v Gorici »Med rimsko kurijo in habsburško državo«

Zborovanje se nam prikazuje kot sklep začetne faze v načrtnem zgodovinskem raziskovanju. Zahteva ga evropska razsežnost diplomatske, verske in kulturne soodvisnosti, v katero sta začeta osebnost in delovanje grofa Karla Mihaela Attemsa (1711-1774).

Studijski načrt, za katerega jamči Mednarodni znanstveni odbor, ki mu predseduje senator in profesor G. De Rosa z rimske univerze in ga sestavljajo znanstveniki A. Gambasin, F. Salimbeni in S. Tavano iz Italije, G. Klingenstein in P. Tropper iz Avstrije, B. Grafenauer in F. Dolinar iz Slovenije, je doživel prvo mednarodno zborovanje dne 8. aprila 1988 v Gorici. Takrat so tudi predstavili knjigo z naslovom Uvodna raziskovanja.

Oktobrsko zborovanje podpirajo znani zgodovinarji in mladi raziskovalci. Ima dvoje smotrov kulturnega pomena in mednarodnega obsega: — raziskati in ovrednotiti področja in vprašanja evropske razsežnosti v zvezi z nastankom in razvojem goriške nadškofije. Natančneje gre za Gradec, Modeno, Rim in Basel, kar zadeva Attemsovo vzgojo; za cerkveno politiko Dunaja in svetega sedeža, za filozofske, jurisdikcijske in duhovne tokove 18. stoletja; — preučiti versko, družbeno, gospodarsko in umetnostno podobo o-

zemlja in prebivalcev Kranjske, Štajerske, Koroške, Goriške in Tirolske, zajetih v Attemsovo goriško škofijo. Preučevanje zajema tudi sedanje ustanovne in kulturne stvarnosti v Italiji, Sloveniji in Avstriji.

Zborovanja bodo v Attemsovi palači v Gorici ob sprotne prevajanju v italijanščino s'ovensko in nemščino. Začela se bodo 6. oktobra in bodo trajala tri dni.

Slovenska skupnost še dalje v večinski koaliciji v Gorici

Dne 15. t.m. se je v Gorici sestalo pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti. Na seji je pokrajinski tajnik Marjan Terpin poročal o zaključkih pogajanj za sestavo in oblikovanje novih večin na goriški pokrajini ter v občinah Tržič in Ronke. Po dolgotrajnih sestankih, je poročal Marian Terpin, ki je tudi vodil posajalno delegacijo, je končno prišlo do oblikovanja novih večin v treh omenjenih svetih. Slovenska skupnost bo v novi pokrajinski večini ohra-

nila svojega odbornika, ki bo tudi v prihodnje skrbel za vprašanja šolstva. Pokrajinsko tajništvo stranke je pozitivno ocenilo zaključek pogajanj in zavrnilo stališča republikanske stranke, ki se je potegovala za izključitev Slovenske skupnosti iz goriškega pokrajinskega sveta.

V torek, 20. septembra, se je sestel pokrajinski svet Slovenske skupnosti in sprejel dokončno stališče glede zaključka pogajanj.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšel je zbornik Missievega simpozija v Rimu

Pred enim letom, septembra 1987, je bil v Rimu zgodovinski simpozij, posvečen življenju in delu Jakoba Missie. V teh dneh je izšel zbornik predavanj s tega zborovanja. Publikacijo so z združenimi močmi izdale Slovenska teološka akademija v Rimu, ki je simpozij organizirala, in še Mohorjeva družba v Celju ter Goriška Mohorjeva družba.

Zbornik se nam predstavlja kot zanimiva in bogata zbirka esejev, saj je na zborovanju sodelovala cela vrsta zgodovinarjev in strokovnjakov, ki so podrobno razčlenili najrazličnejše vidike življenja in dela Jakoba Missie kot študenta, bogoslovca, duhovnika sekovske škofije, ljubljanskega škofa in goriškega nadškofa ter prvega in edinega slovenskega kardinala.

Prvi prispevek je napisal Anton Ožinger, osvetlil je Missievo mladost in pot do duhovništva. Naj na tem mestu povemo, da je bil Jakob Missia rojen v vasi Hrastje - Mota pri Ljutomeru, 30. junija 1838, umrl pa je v Gorici, 24. marca leta 1902.

Maksimilijan Jezernik je na zborovanju predaval o Missiji kot rimskem študentu, saj je bil Jakob Missia od leta 1858 do 1864 gojenec Germanika v Rimu.

Norbert Müller je v nemščini predaval na temo »Jakob Missia kot duhovnik sekovske škofije«. Leta 1864 se je Missia namreč vrnil v Gradec, kjer je bil ožji sodelavec takratnega škofa Attemsja.

Zanimivo je branje predavanja z naslovom »Ozadja pri imenovanjih dr. Jakoba Missie za ljubljanskega škofa, goriškega nadškofa in kardinala«, ki ga je napisal Vinko Rajšp.

Metod Benedik je osvetlil »Politično in cerkvenopolitično podobo avstrijskih dežel v 19. stoletju«. Zgodovinar Vasilij Melik pa »Družbene razmere v ljubljanski škofiji v drugi polovici 19. stoletja«.

Jakob Missia je gotovo imel velike zasluge za uresničitev takoimenovanih katoliških shodov na Slovenskem, o pomenu in vlogi prvega in drugega slovenskega katoliškega shoda je v Rimu predaval Stane Granda. Do teh premikov na Slovenskem je prišlo v času, ko se je v Cer-

kvi začel uveljavljati takoimenovani socialni katolicizem. O tem pojavu, se pravi, o »Socialnem katolicizmu v Avstriji in pri Slovencih v drugi polovici 19. stoletja«, je napisal referat Walter Lukan.

France Martin Dolinar pa objavlja prispevek o tem, kako je Jakob Missia skrbel za prenavo Cerkev v ljubljanski škofiji. Po ljubljanskem obdobju je Missia postal goriški nadškof. Zgodovinar Branko Marušič je na zborovanju predstavil »Goriško na prelomu 19. in 20. stoletja«. O cerkvenih razmerah v goriški nadškofiji v istem obdobju pa je govoril Franc Kralj.

V zborniku je nato objavljenih še nekaj referatov, ki osvetlujejo bolj specifična vprašanja glede Missie. Fran Petrič je obravnaval odnose med Missio in Jegličem, Andrej Sedej je osvetlil odnose med kardinalom in bodočim goriškim nadškofom Sedejem, Drago Klemenčič pa je govoril o Missiji in Mahniču.

Zanimiv je prispevek Franceta Oražma o Missievi skrbi za duhovno formacijo duhovnikov ter referat sestre Marije Jasne Kogoj

Edo Škulj je obravnaval odnos, ki ga je Missia imel do cerkvenega petja. Na koncu zbornika najdemo še Missie rodovnik in sorodstvo, ki ga je pripravil Drago Skale. Zadnje strani te publikacije pa so posvečene zapisu Viljema Pangerla, ki obravnava cerkveno upravo na ozemlju mariborske škofije v 19. stoletju.

Na 255 straneh, kolikor jih šteje zbornik z naslovom »Missie simpozij v Rimu«, je torej zbrana veliko gradiva o tem zanimivem liku slovenske preteklosti ter posredno o slovenski zgodovini.

Nagrada mesta Trst

Na tržaškem županstvu so 17. t.m. proglasili zmagovalca 35. glasbenega natečaja Mesta Trst. Mednarodna komisija je ocenila 132 skladb, ki so jih poslali udeleženci natečaja iz 27 držav. 27-letni skladatelj Giovanni Bonato iz Schia pri Vicenzi si je zagotovil prvo mesto, za njim pa se je uvrstil japonski skladatelj Tomoyuki Hisatome. Tudi tretja nagrada je šla na Daljni Vzhod, saj se je na tretje mesto uvrstil kitajski skladatelj Jing-Jun Yu. Komisija je izrekla posebno pohvalo tudi Kitajcu Quicangi, ki že vrsto let živi in dela v Parizu.

Med člani mednarodne komisije je bil tudi slovenski skladatelj in dirigent Ivo Petrič.

»Pesem je spomin« ob zbranih poezijah Vinka Beličiča

»Človek, ki ima za sabo dolgo pot skozi čas in njegove menjave ter mu je bilo usojeno marsikaj tudi za druge zanimivega doživeti, rad pred iztekem življenja prime za pero in popiše v prvi osebi, kar se je nabralo v njegovih spominih. Jaz pa sem se odločil, da prikažem svojo življenjsko rast od osveščanja do dozoritve in čez nekoliko drugače. Zbral sem vse svoje pesmi iz 55 let v knjigo in jih razporedil po času nastanka ali prve objave. Nič jih nisem popravil in prenavljal, saj bi s tem le ponarejal sam sebe v času in prostoru. Ker so nastale v dveh zelo različnih obdobjih, sem jih ločil v dva dela: v »Prvo domovino« in »Drugo domovino«; razmejno leto med njima je 1945.

S temi stavki — citat je rahlo skrajšan — se nam predstavlja Vinko Beličič v predgovoru svoje knjige »Pesem je spomin«, ki je prišla v javnost na pragu septembra, skoraj točno za pesnikovo 75-letnico. Pred seboj imamo torej celotni pesniški opus umetnika, ki ga vsi poznamo tudi kot ustvarjalca v prozi in ki je poklicni del svojega življenja posvetil pouku slovenščine in slovenske književnosti na naših šolah, ki jim je bil soustanovitelj v prelomnem letu njegovih navedenih dveh domovin. Zelo okusno opremljena knjiga obsega skoraj 240 strani, pesmi in ciklov je v njej 215, in med njimi jih je 24, ki niso bile doslej še nikjer objavljene. Zbirka je urejena kronološko, začenja se leta 1932, končuje pa s predlanskim letom.

Pesniški svet Vinka Beličiča je spremljevalcem in ljubiteljem sodobne slovenske poezije seveda že dolgo znan. To je svet občutljivega človeka, ki zna brez trátanja besed podati občutja in refleksije ob srečanjih z naravo in ljudmi, prav tako pa tudi ob doživljanju sodobnih usodnosti, kot jih prestrezata um in srce človeka,

Slovenca in kristjana. V njegovih pesmih je veliko trpkega, veliko pa je tudi vedrine in zaupanja. In mogoče ni le naključje, da se zadnja beseda v sklepnih pesmi te lepe knjige glasi »Aleluja«.

Kaj je imel Vinko Beličič rad v življenju in ob čem se je posebno občuteno zaustavljal? Odgovor nam dajo besede, ki jih srečujemo v naslovih njegovih poezij. Splača se prisluhniti vsaj kratkemu izboru, katerega vrstni red pa je le naključen: mir, vedrina, ljubezen, domotožje, domovina, svoboda, molk, Slovenija, morje, planine, gmajna, solza, bori, mladost, mati, smrt. In še dve besedi, po svoje ključni, saj sta dalja naslov tej Beličičevi knjigi: Pesem, spomin.

Bralcem se opravičujemo za grobo napako v naslovu sestavka o pesniški zbirki Mirka Mazore v prejšnji številki Novega lista.

(Ured.)

Visoko priznanje

Ugledni slovenski pravni zgodovinar, prof. dr. Sergij Vilfan, je bil izvoljen v Avstrijsko akademijo znanosti. Njegovo ime se že dolgo uvršča med vidne evropske zgodovinarje, s številnimi razpravami in tehtnimi študijami o gospodarski in pravni zgodovini, izdanimi poleg slovenskega tudi v nemškem, italijanskem in francoskem jeziku. Naj opozorimo na njegovo razpravo »Evoluzione statale degli Sloveni e Croati« (Spoleto 1983) ali na študijo o gospodarsko-pravni teoriji zgodovine — »Wirtschafts und Rechtsgeschichte« (Gradec 1985), na obsežno knjigo Pravna zgodovina Slovencev iz 60-ih let, ki je izšla tudi v nemščini, in na veliko delo o slovenski pravni organizaciji v Karantani in po njej, v Agrarni zgodovini Slovencev (2. zv.). Ugledni pravni zgodovinar izhaja iz znane tržaške družine, ki se je po prvi vojni nastanila v Ljubljani. Za priznanje iskreno čestita tudi naš list.

Ob prebiranju povečini že poznanih pesmi lahko spet ugotovimo, kar je že dolgo znano in priznано: to je velik poet našega Krasa in njegovih gmajn, in z gotovostjo si upamo trditi, da bo v prečiščeni prihodnosti njegovo ime nedaleč od Kosovelovega. Tu se nam kar ponuja zelo prijazni simbol: besedo »Kras« zasledimo že v prvem verzu prve Beličičeve pesmi iz začetnega leta 1932, »Jesenski sonet«.

Beličičeva knjiga »Pesem je spomin« je izšla v založbi Tabor. Vsi vemo, da je to sinonim za samozaložbo. Menimo, da bi se za tako življenj-

dalje na 8. strani ■

Gozd zarašča travnike in pašnike

Pri Sv. Duhu ob severni meji pod vrhom Olševe, koder vodi pot do svetovno znane Potočke Zijalke, sva s starim kmetom zrla v okolišna pobočja nad Savinjo in sem mu komaj verjel, ko mi je kazal, kje vse so nekoč kosili travo in pasli živino, saj to so vsi bregovi, ki sem jih tiste dni ali zdavnaj prej prehodil. Komaj so še opazne steze do razpadajočih senikov in opuščeni pastirskih stanov skozi gozd različnega sestava. Kam pa uvrščamo površino, ki jih zarašča gozd? Zakon o gozdovih pravi, da je gozd lahko tudi zemljišče, ki ni poraslo z gozdnim drevjem v obliki sejoja, če je po načrtu v prihodnosti, namenjeno za gozd. Prav tako pa zakon določa, da so kmetijska zemljišča tista, ki so po načrtu namenjena potrebam kmetijstva. Dejansko je razmejeno razmerje med kmetijstvom in gozdarstvom, pa je vendar precejšen del prostora praktično brez gospodarja, kar pomeni, da ob vseh prizadevanjih za zemljo še ni storjeno veliko. Hvale vredna so prizadevanja za obuditev in poživitev hribovskega kmetijstva. Marsikatera planina ali pašnik, ki tega imena skoraj nista več zaslužila, bosta sčasoma dobila svojo prejšnjo podobo, to pa le, če bomo pošteno pljunili v roke, kajti leščevje, jelševje in malinovje ne bo kar tako prepustilo svojega mesta gojenemu travnišču. Človek je v potu svojega obraza izkrčil gozd, da si je pridobil pašnik, zdaj pa mora to storiti še enkrat.

Opuščene kmetijske površine, ki bodo vnovič uporabljene za prejšnjo rabo, tudi po najbolj optimističnih napovedih pomenijo le njihov zaton, kajti prej ali slej

jih bo prerasel gozd, če ne bomo tega temeljito preprečili. Kaj preostane kmetu, ki ni več obdelovanja sposoben? Nastajajo grmišča, ki smo jih dolžni meliorirati. Njihov obseg in razprostranjenost pa daleč presega našo zmogljivost; zato so prepuščeni naravnim procesom vračanja gozda. Kmet se lahko po posvetu s pristojnim gozdarjem odloči za več poti. V kmečkem gospodarstvu je najbolj zaželena smreka. Pri tem pa je dobro vedeti, da smreka glede rastišča ni vedno najprimernejša vrsta. To velja še posebej za plitva tla in tople lege v gričevju in hribovju. Tudi tam, kjer ji rastišče najbolj ustreza, sta za njeno vzgojo nujni vsakoletna obžetev in zaščita vršnih poganjkov pred objedanjem divjadi ter kasnejše čiščenje in odstranjevanje prebujnega plevela grmovnic. Potrebna so zgodnja, pogosta in ne premočna redčenja. Prihajajo številne nadloge. Rdeča gniloba je na nekdanjih kmetijskih površinah veliko pogostejša kot v pravem gozdu, pogost pa je tudi lubadar, ob vsem tem je smreka ena izmed najbolj ogroženih vrst naših iglavcev. Vsaj v nižjih predelih je priporočljivejša postopna pot. V grmišču poiščemo vrednejše drevesne vrste, na primer lipo, veliki jesen, gorski javor, graden, češnjo, bukev. Tem izbranim drevesom pomagamo z odstranitvijo manj vredne grmovne drevesne vrste, če jih ovirajo pri rasti. Kjer teh vrednejših dreves ne bo dovolj ali jih sploh ne bo, bodo nastale vrzeli, ki jih bo treba pogozditi. Tu prihaja v poštev tudi smreka, cilj pa je mešan gozd, podoben naravnim sestojem v okolici.

Bistveno drugačna je podoba pašnikov v višjih legah alpskega in predalpskega sveta. Tam se pogosto in obilno nasenita smreka in macesen. Tako nastalo mladovje je včasih gosto kot žito, vmes pa so zapleveljene vrzeli. Delo narave dopolnimo s tem, da mladovje negujemo in pogozdimo vrzeli. Tako preprečimo, da bi drevesa imela preveč ali premalo ravnega prostora in bi zaradi tega postala košata in vejnata, ali pa bi životarila v senci posameznih mogočnic.

Pozabiti ne smemo listovcev, predvsem bukve, ki je sestavni del naravnega gorskega gozda in bo že v prihodnji generaciji deloma nadomestila pionirsko smreko. Marsikateri lep smrekov gozd je nastal z zaraščanjem opuščeni pašnikov.

Opuščene kmetijske površine so na neki način svet brez gospodarja, kmetijstvo se jim ni popolnoma odreklo, gozdarstvo pa jih še ni vzelo za svoje. Kataster jih obravnava še kot pašnik ali travnik, gozdarji pa jih pri urejevalnih delih že vključujejo v gozdno površino. Značilen je primer macesnovih gajev v Zahodni Sloveniji, na sicer še vzdrževanih senožetih in pašnikih raste vrzelast macesnov gozd, ki je nastal tako, da so kosci pazili na macesnove mladice, ki so vzniknile spontano. Macesen s svetlimi krošnjami ne zavira rasti trave in donos senožeti ni zmanjšan. Tak gaj, viden od daleč, je podoben gozdu.

Z. T.

LAKOTA V SUDANU

Južna področja Sudana že več mesecev pesti hudo pomanjkanje. Kot poročajo iz Khartuma, se je stanje v zadnjih tednih še posebej poslabšalo v okolici mesta Malakal, kamor že od januarja ni prišla nobena pomoč. Zaradi boleznih in lakote je zato prejšnji teden umrlo 350 ljudi. V glavnem so to bili starčki in otroci.

LEV DETELA

Dunajski valček

35 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

Rokopisni spomenik, ki ga je grof zdaj držal v rokah, je v slovenščini poročal o bojih med starimi ljudstvi ... Vedno znova se je pojavljalo ime nekega človeka, ki ga pa nisem mogel natančno prebrati, ker je grof stari rokopis premikal sem in tja ... Naslikana je bila bitka ... med vitezi in nekakšnimi raztrganci ... Zdelo se mi je, da morajo to biti uporniki, puntarji, bržkone kmetje, ki so se postavili po robu grofu in njegovim valptom ... Ker pa je bilo v prostoru zelo temačno, sem vse videl le napol ... Grof je šelestel s papirjem, premikal roke in ropotal s ključi, vendar sem skušal črkovati besedo, ki se je vedno znova pojavljala ... Bržkone je bilo v rokopisu zapisano ime Matjaž, čeprav mi ni bilo jasno, ali je to morda kak kralj ali upornik ... Potem se mi je pogled ustavil na nečem, kar je izgledalo kot grb ... Spodaj se je vrstila množica stavkov v žlahtni stari slovenščini ... Tresel sem se od razburjenja, saj sem stal pred dragocnostmi, o katerih do tedaj nisem niti sanjal.

»Gospod grof, bi mi dovolili, da rokopis preberem ... Samo nekaj ur rabim, da razvozlam uganko ... Tri ure morda?« sem moledoval kot otrok.

»Gospod arhivar,« je rekel grof, kot da bi odsekal. »Dovolj ste videli, da veste, da to niso male stvari. Več pa vam ne morem pokazati.«

V mojo veliko žalost je dragocenost spet porinil v železno omarico in jo skrbno zaklenil.

Kot v omotici sem mu sledil skozi veliko dvorano s knjigami, ne da bi prav vedel, kaj se je bilo zgodilo.

Brez besed sem se kmalu zatem vozil v avtu patra Bernharda v Marijino Celje. V mislih sem bil ves čas pri čarovniji s čudovitim rokopisom, tako da nisem pozneje vedel, po kateri poti in skozi kakšno pokrajino sva se pripeljala do Marijinega svetišča.

Tu sem se po dolgem času srečal s srečno in nasmejano Ano Marijo in kmalu zatem sem lahko pozdravil tudi Hansa in njegovo črnolaso nevesto.

V popoldanskih urah sem se pridružil slavnostnim gostom, ki so v prekrasem Marijinem svetišču sledili poročnemu obredu, ki ga je med petjem otroškega pevskega zbora opravil pater Bernhard. Potem sem se še na kratko poveselel s številnimi gosti. Plemiči so seveda prišli v svojih tradicionalnih dragih oblekah ... Veselo zadržana družba pa me ni več posebno zanimala, ker sem želel govoriti z veselimi grofom, ki se je prav tako udeležil kot družinski prijatelj poročnega slavlja. Ujel sem ga v kotu grajske dvorane v graščini, kjer smo se veselili. Vprašal sem ga, če bi me še pustil v svojo grajsko knjižnico, ki je izredno zanimiva.

Odgovoril mi je, da bi to radi prav mnogi, vendar ni mogoče, ker je njegova soproga v zadnjih letih hudo živčno obolela in rabi popoln mir. Sicer pa se naj zavedam, da se rad šali in sem vse, o čemer mislim, da sem doživel pri njem na gradu, morda sanjal. Rekel mi je, da stoji svet na glavi, da so največje domoljube po krivici izgnali v tujino, da je Ljubljana zdaj na Dunaju, Dunaj pa na Luni — in vse skupaj krvava norišnica. Sprenevedal, pačil in smejal se mi je v obraz, mi ves čas pripovedoval nekaj o Kočevarjevih, domobranci, partizanih in gozdovih, da mi je postalo neprijetno. Zazdelo se mi je, da je mož bržkone blazen, težak bolnik, morda tudi kak dekadentni ple-

PROTIJEDRSKA MANIFESTACIJA V MOSKVI

Čeprav sovjetske oblasti niso dale svojega privoljenja, je 200 ameriških protijedrskih aktivistov skupaj z enakim številom sovjetskih pacifistov pred dnevi zaključilo na Rdečem trgu v Moskvi svojo miroljubno manifestacijo, ki se je začela v Odesi. Sovjetska policija je pred manifestanti popolnoma izpraznila Rdeči trg. Nekaj sto ljudi je torej demonstriralo proti jedrski energiji in za mir na popolnoma praznem trgu.

»MAGNA CHARTA« UNIVERZ

Rektorji 400 vseučilišč z vsega sveta so 18. t.m. v Bologni podpisali »Magno charto« univerz, ki jo je predsednik republike Cossiga označil za evropsko kulturno listino. Ob upoštevanju posebnosti vsake posamezne univerze se dokument zavzema za neodvisnost od kakršne koli politične in gospodarske oblasti, pa tudi od vseh ideologij. Prvi je dokument podpisal rektor univerze v Bologni, ki letos slavi 900-letnico. Sledila je pariška Sorbona, španska Salamanca, portugalska Coimbra, za njo pa še Praga, Krakov, Dunaj, Istanbul, Utrecht, Barcelona in druge.

Ob tej priložnosti je predsednik republike Cossiga prejel v veliki dvorani bolonjske univerze častni doktorat iz prava.

—o—

V Splitu zasedajo (22. in 23. t.m.) predsedniki dežel in republik Alpe - Jadran. Pozornost posvečajo predvsem vprašanju zaščite Jadranskega morja.

—o—

V Burmi in na Haitiju je vojska izvedla državni udar in prevzela oblast. V obeh državah hitijo novi oblastniki zatrjevati, da sta njuni vladi začasni in prehodni.

VOLITVE NA ŠVEDSKEM

Državnozborske volitve na Švedskem niso povzročile vidnih pretresov v takojšnjem političnem življenju. Socialdemokratska stranka ministrskega predsednika Carlssona je skupno s komunisti ohranila absolutno večino v parlamentu. Socialdemokrati imajo 57 poslancev, enega manj kot doslej, komunisti pa 21 poslancev, se pravi dva več kot doslej. Konservativci imajo 66 poslancev, deset manj kot do zdaj, liberalci 44 poslancev, sedem manj, in sredinci 41 poslancev, se pravi dva manj kot doslej. Veliko zanimanje je vladalo za volilni rezultat zelenih, ki pa niso dosegli tolikšnega uspeha, kot so nekateri pričakovali. V novem parlamentu imajo 20 poslancev.

»PESEM JE SPOMIN«

OB ZBRANIH POEZIJAH VINKA BELIČIČA

■ nadaljevanje s 6. strani

sko delo spodobilo gostiteljstvo kake založbe, ki jih je vendarle nekaj tudi v zamejstvu. Če pa je odločitev za samozaložbo sad najvišje želje po poudarku popolne svobode, potem Beličiča razumemo in spoštujemo. Navsezadnje predstavlja grafični znak »založbe Tabor« cerkvico na Repentabru, od koder je vzplavala marsikatera izbrana misel tega svobodnega, sebi in vrednotam zvestega poeta Vinka Beličiča. Beličičevo knjigo je natisnila tiskarna Graphart v Trstu.

Saša Martelanc

OLIMPIJSKE IGRE V POLNEM TEKU

V Seulu so v polnem teku 24. olimpijske igre. Kot se navadno dogaja na takih tekmovanjih, prihaja večkrat do velikih presenečenj. Eno takih je bil na primer hud poraz italijanske nogometne reprezentance na tekmi z Zambijo. Italijanski nogometaši so izgubili s 4-0 in je Italija bila poražena od takorekoč neznanih nogometašev prav v svojem narodnem, se pravi najbolj popularnem športu. Tudi jugoslovanski nogometaši so na začetku razočarali in izgubili tekmo z »neznano« avstralsko reprezentanco z 1-0.

Ko pišemo te vrstice, je Italija osvojila eno zlato medaljo v rokoborbi, Jugoslavija pa je osvojila eno zlato in eno bronasto kolajno (v streljanju).

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

miški izprijenec, o katerih so starejši in novejši pisatelji svetu v svarilo in pouk napisali številne knjige. Poslovil sem se od ve-sele družbe tako rekoč praznih rok. Niso me imeli kaj dosti za mar, saj so bili zaposleni predvsem sami s seboj. Nekoliko mi je prislunhnila le Ana Marija, a tudi ta je bila v mislih tokrat popolnoma drugje. Zanj je bil danes, kar je razumljivo, po vseh nesrečah preteklosti, velik praznik, vrtnitev izgubljenega sina v življenje, zato je nisem hotel motiti. Prav potihom sem se odstranil in se z avtobusom odpeljal na Dunaj, kjer sem v naslednjih dneh moral stikati za drobtinicami po različnih arhivih.

Deseto srečanje: V NAROČJU SMRTI IN ŽIVLJENJA

Leta 1982 sem se novembra spet službeno mudil na Dunaju. Tu me je nekega lepega dopoldneva, ko sem v kavarni pri stolnici svetega Štefana prebiral največji avstrijski dnevnik, razžalostila vest, da je pred dvema tednoma umrl »znani in zasluzni grof von Sternberg, ki je v predvojnih letih tako kot njegov oče skušal pospeševati gospodarski napredek na Spodnjem Štajerskem«. Pokopali so ga na dunajskem Osrednjem pokopališču* v najožjem družinskem krogu.

Z bolečino v srcu sem se proti koncu tedna napotil na Osrednje pokopališče. Vrtar mi je povedal, kje se nahaja grob družine Sternberg ... Sprehajal sem se po velikem drevoredu po rdečkastorjavi preprogi iz odpadajočega jesenskega listja. V stranskem novem predelu velikanskega pokopališča sem odkril svež grob z morjem vencev, cvetja in žalnih trakov. Na preprostem železnem križu je stalo zapisano le ime Maximilian von Sternberg, posestnik in major v rezervi, rojen na Štajerskem, umrl na Dunaju.

»Naj počiva v miru!« sem bral in istočasno sam prosil pod napisom.

Na grob sem položil šopek svežih belih krizantem in se otožno zamislil.

Že sem se hotel obrniti, saj sta za mano zašlestela žensko krilo in veja okrasnega grma istočasno.

»Gospod Lebič, vidite, tako na tem svetu vse mine,« je rekel glas Ane Marije.

Pogledal sem ji v živahne žalostne oči.

»Tik pred smrtjo se je še spomnil na vas. Rekel mi je, da ste v njegova samotna zadnja dunajska leta prinesli košček stare domovine in mladostnih spominov. Umrl je brez bolečin.«

V lahnem jesenskem vetriču je šlestelo zadnje listje na drevju in odpadalo na tla.

Ko sva se vračala k izhodu po lepo negovani glavni peščenici poti, med grobovi političnih in duhovnih odličnikov, mi je pripovedovala o srečnem zakonu njenega sina, ki je ravnokar doštudiral.

Za trenutek se mi je zazdelo, da sem končno zares zašel v začarani park pri gradu ob Dravi. Ob meni je spet stopala tista Ana Marija, ki se je sprehajala nekoč med magnolijami v srebrni svetlobi vrta mladosti. Ko pa sem zdaj videl, kako zamišljeno in predana v usodo stopa v črni obleki med križi in nagrobnimi spomeniki vrta mrtvih, sem vedel, da se mladost in stari čas ne bosta nikoli več vrnila.

»Na svidenje, na svidenje, gospod Lebič,« se mi je nasmehnila ob slovesu, »in ne šele nad zvezdami, zakaj vem, da nas boste spet kmalu obiskali.«

»Ja,« sem rekel in se obrnil proti mestu.

Tu me je pod večer pred katedralo svetega Štefana prese- netila velikanska množica ljudi.

* Zentralfriedhof v 11. dunajskem okraju sodi k petim največjim pokopališčem na svetu.

(Dalje)